

2020 - פרשת הירי בצומת אפרת - בג"ץ 5904/20 מנאסרה ואח' נ' הפצ"ר

מאת :

סגן טל יולזרי, תובע צבאי בפרקליטות לעניינים מבצעיים

רס"ן מתן פורשט, ראש תחום חקירות וליטיגציה בפרקליטות לעניינים מבצעיים

ביום 20 במרץ 2019, שמר סמ"ר ט' א', לוחם מגדוד "שחר", בפילבוקס בצומת הסמוך ליישוב אפרת. זמן קצר לאחר שקיבל התרעה קונקרטיה בדבר אפשרות פיגוע בגזרה, סבר סמ"ר ט' א', כי פלסטיני שהגיע לצומת, מיידה אבנים ומסכן כלי רכב ישראלים שנעים בציר. בהמשך לכך, פתח בנוהל "מעצר חשוד" וירה לעבר הדמות החשודה. עם סיום האירוע התברר, כי למעשה, עקב טעות בהבנת מצב הדברים שראה לנגד עיניו, ירה לעבר שני פלסטינים, שלא היו מעורבים כלל בפעילות חבלנית עוינת. תוצאות האירוע היו טראגיות, שכן אחד הפלסטינים נהרג מהירי והשני נפצע.

רקע עובדתי

ביום 20 במארס 2019, דווח בתקשורת, כי כוחות צה"ל ירו לעבר כלי רכב פלסטיני ממנו נזרקו אבנים לעבר כלי רכב ישראלים, סמוך ליישוב אפרת. כתוצאה מהירי נפגע הפלסטיני **אחמד מנאסרה**, בן 28, ומת מפצעיו. כמו כן, נפצע הפלסטיני עלאא ג'יאדה.

בעקבות האירוע נפתחה חקירת מצ"ח, שהתנהלה באופן מעמיק ומקיף, ובסיומה הועברו ממצאיה לבחינת הפרקליטות הצבאית. מהחקירה עלה, כי בערב האירוע, שמר סמ"ר ט' א' בעמדת שמירה בפילבוקס בצומת שבין הכניסה ליישוב אפרת לבין הכניסה לכפר אל-ח'דר. סמוך לשעה 21:00 קיבל התרעה על פיגוע. דקות לאחר מכן, הבחין, לדבריו, באדם שיידה אבנים לעבר כלי רכב ישראלים. אז, פתח ט' א' בירי כלפי מי שחזה כמיידה אבנים לעבר כלי רכב ישראלים. בעקבות הירי, נגרמו מותו של פלסטיני ופציעתו של פלסטיני נוסף.

לטענת סמ"ר ט' א', הוא "דרדר אמצעים" כלפי מיידה האבנים, בתהליך שכלל ירי אזהרה, ירי לאוויר ואף ירי לקרקע הסמוכה למיידה האבנים. עוד הוסיף החייל, כי שעה שראה כי מיידה האבנים אינו חודל ממעשיו, ירה לעבר רגליו. לאחר מכן, וכשמיידה האבנים התרחק לכאורה לכיוון שטח A, ירה מספר יריות למרכז גופו, בשל סכנה שלתחושתו עדיין נשקפה ממנו. סמ"ר ט' א' שב והדגיש בחקירתו, כי במהלך האירוע ירה אך לעבר אדם אחד בלבד שיידה אבנים. גרסתו נתמכה בעדויות חבריו, מהן עולה כיצד סיפר להם בזמן אמת על אשר התרחש באירוע. בסמוך להתרחשות. כלל העדים מסרו, כי סמ"ר ט' א', תיאר בפניהם כיצד ביצע ירי לעבר אדם אחד בלבד.

למול גרסת סמ"ר ט' א' עמדה **גרסת העדים הפלסטינים**. לפי גרסה זו, הפצוע נסע במקום יחד עם בני משפחתו וכשהגיע לאזור האירוע רכב שחלף במקום התנגש ברכבם. הפצוע עצר רכבו, יצא ממנו והרים את ידיו לעבר הנהג השני. בזמן זה, כך נטען, נורה בבטנו. בשלב זה הגיע למקום רכב נוסף בו היו ההרוג ושלושה נוסעים נוספים. השלושה לקחו את הפצוע במטרה לפנותו לבית החולים, בעוד שההרוג נשאר בזירה, נכנס לרכבו של הפצוע וניסה להתניעו. שעה שיצא מן הרכב, נורה אף

הוא. לפי העדויות האמורות, הפצוע וההרוג לא יידו אבנים במהלך האירוע, ולא עסקו בכל פעילות שהייתה יכולה להצדיק ירי לעברם.

עם סיום החקירה, ולאחר הליך שימוע שנערך עם באי כוחו של החייל, הוגש לבית הדין הצבאי כתב אישום, שגובש בהסדר טיעון, לפיו הואשם החייל בעבירה של גרימת מוות ברשלנות. החייל הודה בפני בית הדין הצבאי והורשע. לפי הסדר הטיעון, התבקש בית הדין להטיל על החייל עונש של שלושה חודשי מאסר בפועל בדרך של עבודות צבאיות, מאסר על תנאי והורדה לדרגת טוראי.

שעות ספורות לפני הדיון בו אמור היה בית הדין לגזור את עונשו של החייל, הגיש בא-כוחם של נפגעי העבירה (הפצוע ובני משפחתו של ההרוג) עתירה לבג"ץ נגד הסדר הטיעון. במסגרת העתירה נטען, כי גרסת החייל אינה הגיונית וסבירה, ומעלה תהיות אל נוכח ממצאי החקירה. כמו כן, טענו העותרים כי העונש שנקבע במסגרת הסדר הטיעון חורג ממתחם הסבירות. על כן, ביקשו העותרים את ביטול הסדר הטיעון הנוכחי והגשת ככתב אישום מתוקן כנגד החייל, אשר יכלול סעיף אישום גם בעניין פציעתו של הפלסטיני הנוסף. זאת, באופן אשר הולם את חומרת מעשיו של החייל ואת תוצאתם הקשה.

חדשות | מדיני ביטחוני

בג"ץ עיכב גזר דין של חייל שירה למוות בפלסטיני חף מפשע עד להחלטה בעתירה

משפחתו של אחמד מנאסרה, שנורה למוות לאחר שהגיש עזרה למשפחה שעברה תאונה, עתרה נגד הסדר הטיעון המקל לחייל, שירה באדם נוסף במקום ופצע אותו קשה. הוא הואשם בגרימת מוות ברשלנות, אך התביעה מבקשת לגזור עליו עבודות שירות

כותרת ידיעה מעטה של הגר שיזף בקשר לדיון בעתירה, מאתר "הארץ", 22 בספטמבר 2020 (קישור)

ההליך המשפטי

במסגרת תשובת המדינה לעתירה הוסבר, כי לא ניתן היה לשלול את גרסת החייל לגבי ידווי אבנים במהלך האירוע. כן הודגש, כי הירי לעבר הפצוע בוצע במסגרת נוהל מעצר חשוד, ולמרות חריגה מסוימת מהנוהל (ירי לעבר הרצפה), לא ניתן היה לקבוע כי זו הובילה לפגיעה בפצוע, ולא הצדיקה כשלעצמה צעד במישור הפלילי. בנוסף, הודגש כי כתב האישום נגד החייל הוגש מפני שהירי לעבר ההרוג היה רשלני וחרג משמעותית מכללי הפתיחה באש. זאת, בעיקר בשל העובדה שהירי בוצע גם כלפי מי שהחל לברוח מהמקום.

עוד נטען, כי במסגרת ההחלטה בדבר סעיף האישום והעונש המוסכמים, נשקלו שיקולים רבים ומורכבים. בין היתר, נשקלו התוצאות הקשות של האירוע, נסיבותיו המבצעיות המובהקות וההתרעה שהתקבלה קודם לירי, שיקולים ראייתיים הנוגעים לקושי לקבוע מאיזה ירי נפגעו ההרוג והפצוע, הכשרתו וניסיונו של החייל, וכן נסיבותיו האישיות.

לאחר שמיעת טיעוני הצדדים, בכתב ובעל פה, החליט בג"ץ לדחות את העתירה. בפסק הדין, ציין השופט מזוז, כי על אף שבבסיס העתירה ניצב אירוע קשה שתוצאותיו טראגיות, **לא נמצא מקום להתערבות** בית המשפט בשיקול דעת גורמי התביעה הצבאית והפצ"ר.

כך נקבע, כי יש לדחות את העתירה על הסף מכיוון שזו הוגשה בשיהוי, רק לאחר שכתב האישום בעניינו של החייל הוגש לבית הדין הצבאי, ולאחר שהחייל כבר הודה והורשע במיחוס לו. בנוסף, בית-הדין בפניו הוצג הסדר הטיעון שגובש בעניינו של החייל, טרם גזר את עונשו של החייל, ובמובן זה העתירה מוקדמת.

בנוסף, נקבע כי יש לדחות את העתירה לגופם של דברים. בית המשפט העליון קבע כך:

למרות שמדובר בפעילות מבצעית מובהקת, בנסיבות רוויות מתיחות ביטחוניות, רשויות החקירה והתביעה הצבאית לא נמנעו מקיום חקירה אינטנסיבית ומקיפה... אין מדובר אפוא במקרה של מדיניות הימנעות מחקירה פלילית או אישום באירוע כגון זה, אלא בעתירה נגד שיקול הדעת לגבי תוכן כתב האישום, שיסודו בהערכת חומר הראיות...

בפסק הדין חזרו השופטים והדגישו את מידת התערבותו המצומצמת של בית המשפט העליון בהחלטות הפצ"ר בגדר העמדה לדין במערכת הצבאית בכלל ובהקשר לפעילות מבצעית בפרט.

חשיבות הפרשה

פרשת הירי בבית לחם המחישה היבטים רבים ומשמעותיים הנוגעים לפעילות המבצעית של חיילי צה"ל. היא ממחישה את האתגרים המורכבים עמם מתמודדים חיילי צה"ל, הנדרשים לסכל פעילות חבלנית עוינת בסביבה רווית אזרחים ואת המשמעות שניתנת ל"מקדם המבצעיות" בהליכי אכיפת הדין ביחס לפעילות מבצעית. עקרון זה מורה כי לא כל טעות מבצעית צריכה להוביל בהכרח להעמדה לדין, או, לחילופין, למיצוי הדין והענישה כלפי מעורבים ששגו, באופן מחמיר שיש בו משום התעלמות ממאפייניה המורכבים של העשייה המבצעית.

מדוע בחרנו בנושא?

פרשה זו ממחישה את מגוון הסוגיות עמן מתמודדים בפרקליטות לעניינים מבצעיים - החל מבחינת משמעות "מקדם המבצעיות", דרך ניתוח מעמיק של התנהגות בראי כללי הפתיחה באש וכלה בהיבטים של בחירת סעיף עבירה והכרעה על ענישה. חשיפת המקרה בתקשורת, והעובדה כי ביחס אליו הוגשה עתירה לבג"ץ, הוסיפו לעניין סביבו, באופן שהצדיק לטעמנו את סיקורו במסגרת מאמר זה.

להרחבה בנושא, ראו את המקורות הבאים:

- בג"ץ 5904/20 ג'מאל מנאצרה נ' האלוף שרון אפק - הפרקליט הצבאי הראשי ואח' (23 בנובמבר 2020).